بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق

سەرۆکایەتی هەرێم

سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمارە (7) ساڵی 2008

یاسای ڕێکخستنی مافی دەسکاریی زەوی و زاری کشتوکاڵی

لە هەرێمی کوردستان - عێراق

بە پێی بڕگەی (1) ی ماددەی (10) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (1)ی ساڵی 2005 ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (3) لە 2008/3/31 بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە(1)ی ساڵی 2008

یاسای ڕێکخستنی مافی دەسکاریی زەوی و زاری کشتوکاڵی

لە هەرێمی کوردستان – عێراق

ماددەی یەکەم:

یەکەم: ئەو جووتیارانەی زەوی کشتوکاڵی بە سەریاندا دابەشکراوە وگرێبەستیان هەیە بە پێی ئەحکامی یاسای چاکسازی کشتوکاڵی و ئەو یاساو وبڕیار و ڕێنماییە کارپێکراوانەی تر لە هەرێمی کوردستان مافی دەسکارییان دەسەلمێنندرێت لە سەر ئەو زەوییانە بە مەرجێك بڕیاری دابەشکردنەکە پەسەند کرابێت و

گرێبەستەکان هێشتا لە کاردابن وجۆریان(صنفیان)دەبنە صنفی ئەو زەوییانەی موڵکی دەوڵەتن و مافی دەسکارییان لەسەرە.

دووەم: پێویستە خاوەن مافی دەسکاریی کە حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیگرێتەوە بەردەوام بێ لە بەکارهێنانی زەوییەکە بۆ مەبەستی کشتوکاڵی و چاودێری بکات ئەگینا بڕیاری چەسپاندنی مافی دەسکارییەکەی هەڵدەوەشێتەوە گەر خاوەنی مافی دەسکاری چاندنی زەویەکەی بەبێ هۆیەکی رەوا بۆ ماوەی سێ وەرزی یەك لەدوای یەك بەجێهێشت.

سێیەم: گرێبەست لەگەڵ ئەو کەسانەی دەسکاریی زەوی ئەمیریی دەکەن دەکرێ لە غەیری ئەوانەی گرێبەستیان نییە ، ئەگەر مەرجی یاساییان تیدابێت و بێجگە ئەو زەویانە کە تەسوییەیان تەواو نەبووە ، یاخود مافی بەکارهێنانیان نەچەسپاوە .ئەو کەسانە دەبێ بڕی کرێکە بدەن کە کەوتۆنە ئەستۆیان بۆ ئەو سالآنەی کە بەکردەیی بە کاریان هێناوە ودوای ماوەی سێ سال لەمێژووی رێکخستنی گرێبەستەکە مافی دەسکارییان بۆ دەچەسپێ.

چوارەم: دوای ئەوەی لیژنە کشتوکاڵییەکان کە بۆ ئەم مەبەستە دادەمەزرین و دڵنیا دەبن لە مەرجە یاساییەکان , بە بڕیارێك لە وەزیری کشتوکاڵەوە زەوییەکان تۆمار دەکرین بەرامبەر کرییەکی رەمزی کە دوای دەبێتە بناغەیەك بۆ وەرگرتنی رەسمی یاسایی لە فەرمانگەکانی تاپۆ.

پێنجەم: پێویستە فەرمانگەکانی تاپۆ زەوییەکان، بەپێی حوکمەکانی ئەم ماددەیە، بەبڕیاری وەزیری کشتوکاڵ تۆمار بکەن و بەم پێیەش تۆمارەکان هەمواردەکرێن.

شەشەم: ئەو رووبەرە زەوییانەی کە دابەش کراون و گرێبەستیان لە سەر کراوە لەو زەویانەی تەرخان کراون بۆ مەبەستی سوودی گشتی بە دەردەکرین لە حوکمەکانی ئەم ماددەیە.

ماددەی دووەم:

مافی دەسکاریی نابێ بچەسپێندرێ لە سەر رووبەری زەوییەك كە زیاتر بێ لە ڕادەی ئەو دابەش كردنەی كە لە ماددەی شازدەمی یاسای چاكسازیی كشتوكالیی ژمارە(117)ی ساڵی 1970دا هاتووە.

ماددەی سێیەم:

یەكەم: بەرزترین رادەی مافی دەسكاریی كردن لەو زەوییانەی كراونەتە موڵكی دەوڵەت وئەوزەوییانەی كراونەتە موڵكی سرف ، بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە لە هەرێمی كوردستاندا بەم شێوەیە دەبێ:

1- لە زەوی دێمی (پشت ئاو) (1000) هەزار دۆنم لەو زەوییانەی كە بە هەموو جۆرە بەروبوومێك دادەچێندرێ.

2- لەزەوی بەرئاو (200) دو سەد دۆنم لەو زەویانەی كەبەهۆی ئامێر ئاو دەدرێن (150) سەدو پەنجا دۆنمیش لەو زەوییانەی بەبێ هۆ ئاو دەدرێن.

دووەم: ئەگەر خاوەنی مافی دەسكاریی یاخود خاوەنی زەوی بە موڵك كراو موڵكێكی سرفی لە رێگەی میراتەوە دەست كەوت وورووبەرەكەی لەو ڕادەیە زیاتر بوو كە لە بڕگەی (یەكەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە، ئەو رووبەرە زیادەی لێ دەسەندرێتەوەو بەناوی دەوڵەت بۆ مەبەستی كشتوكاڵی تۆمار دەكرێ.

سێیەم : لەكاتی گۆرینی رێگەی ئاودانی زەوی ، چ خاوەنەكەی بیگۆڕێ یاخود دەوڵەت ، ئەوا خاوەن مافی دەستكارییەكە یاخود خاوەنی زەوییەكە مافی هێشتنەوەی ئەو رادەیەی هەیە كە لەبڕگە(1)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: نزمترین ڕادەی ئابووری موڵکایەتی زەوی کشتوکاڵی یا مافی دەسکاری کردنی تێیدا بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێ.

1- (25) بیست و پێنج دۆنم لە زەوی کشتوکاڵی دەیمی.

2- (1,5) یەك دۆنم و نیو لە رەز وباغ.

3- (2,5) دوو دۆنم و نیو لەو زەویانەی بەراون.

4- (5) پێنج دۆنم لەو زەویانەی کەبەهۆی ئامێرەوە ئاودەدرێن.

دووەم: لابردنی شیوع لەو رووبەرانە کە لەو رووبەرانە کە لە بڕگەی (یەکەم) لەم ماددەیەدا هاتوون کەمترن دەبەخشرین لە رەسمی دادوەری.

ماددەی پێنجەم:

ئەو کەسەی دەستدرێژی دەکاتە سەر زەوی کشتوکاڵی هیچ مافێکی یاسایی بۆ لێناکەویتەوە لەو زەویە.

ماددەی شەشەم:

بەدەر لە حوکمی بڕگەی (شەشەم) لەماددەی یەکەمی ئەم یاسایەو لەحالەتی کوژاندنەوەی ئەو زەوییانەی کە حوکمەکانی ماددەی (یەکەم) دەیانگرێتەوە، خاوەنەکانیان بەرێژەی (3٪)ی ڕووبەری زەوییە کوژێنراوەکە قەرەبوو دەکرێنەوەو بەموڵکی سرف تۆمار دەکرێن و بەناویان فەرزدەکرێن لە رۆژی دەرچوونی یاسای ژمارە (5)ی ساڵی 2007 (یاسای هەموارکردنی یەکەمی یاسای کوژاندنەوەو جیاکردنەوەی زەویوزاری ژمارە (3)ی ساڵی 1998)ەوە.

ماددەی حەوتەم:

وەزیری کشتوکاڵ بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاریی جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی هەشتەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران ولایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی نۆیەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێتو لەڕۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) بلأودەکرێتەوە.

مسعود بارزانی

سەرۆکی هەرێمی کوردستان–عێراق

ئەم یاسایە لە 26ی نەورۆزی 2708ی کوردی بەرامبەر 8ی رەبیعی دووەمی 1429ی کۆچی و بەرامبەر 15ی نیسانی2008ی زاینی لە هەولێر دەرچووە .

هۆكاره پێویستیەكانی دەرچواندنی ئەم یاسایە

دیاره زەویو زارو خاك بەشێكه لە ناسنامەی هەموو میللەتێك و بەخاوەن كردنی زەویوزار بەشێوەیەكی یاسایی لەسەر جوتیارو بەكارهێنەری، خۆشەویستی هەستو دڵسۆزی زیاتر دەكات بەرانبەر بەخاكو زیاتر كردنی بەرهەمیوبەدەرچواندنی ئەم یاسایەش هانی وەبەرهێنەر دەدرێ تا سەرمایەكەی بخاتەكار بۆ پرۆژەی كشتووكاڵی گەورەو بەكارهێنانی تەكنەلۆجیای نوێ، تا لە قەیرانی كەمی بەرهەمی ناوخۆ رزگارمان بێو تارادەیەك ئاسایشی خۆراكمان پارێزراو بێتو لەهەمووشی گرنگتر پاراستنی ڕووبەری زەوییە كشتووكاڵییەكانو بەكارهێنانی بۆ مەبەستی كشتوكاڵی زەوی گرانبەها دەبێتو شارەوانیش بەرەو ناوچە بەردەلانو كەنارەكان دەچن بۆ نیشتەجێبوونو، بەڕادەیەكی گونجاو قەرەبووی ئەو خاوەن زەوییانە دەكرێتەوە كە بەركوژاندنەوە كەوتوون، هەموو ئەمانە هەنگاوی باش دەبن بۆ كەرتی كشتوكاڵو ڕێكخستنەوەی زەویوزار، لەبەر ئەم هۆیانە ئەم یاسایە دەرچوێنرا.